

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Özer Çelik ^{ID}

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Bu makaleye atf için (To cite this article):

Çelik, Ö. (2021). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi) [Science, Education, Art and Technology Journal (SEAT Journal)]*, 5(2), 117-137.

Makale Türü (Paper Type):

Araştırma (Research)

Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi):

Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi); bilimsel ve hakemli bir dergi olarak yılda iki kez yayınlanmaktadır. Bu dergide; bilim, eğitim, sanat veya teknoloji ile ilgili özgün kuramsal çalışmalar, literatür incelemeleri, araştırma raporları, sosyal konular, kitap incelemeleri ve araştırma makaleleri yayınlanmaktadır. Dergiye yayınlanmak üzere gönderilen makalelerin daha önce yayınlanmamış veya yayınlanmak üzere herhangi bir yere gönderilmemiş olması gerekmektedir. Bu makale araştırma, öğretim ve özel çalışma amaçları için kullanılabilir. Makalelerinin içeriğinden sadece yazarlar sorumludur. Dergi, makalelerin telif hakkına sahiptir. Yayıncı, araştırma materyalinin kullanımı ile ilgili olarak doğrudan veya dolaylı olarak ortaya çıkan herhangi bir kayıp, eylem, talep, işlem, maliyet veya zarardan sorumlu değildir.

Science, Education, Art and Technology Journal (SEAT Journal):

Science, Education, Art and Technology Journal (SEAT Journal) is published twice a year as a scientific and refereed and journal. In this journal, original theoretical works, literature reviews, research reports, social issues, psychological issues, curricula, learning environments, book reviews, and research articles related to science, education, art or technology are published. The articles submitted for publication must have not been published before or sent to be published anywhere. This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Authors alone are responsible for the contents of their articles. The journal owns the copyright of the articles. The publisher shall not be liable for any loss, actions, claims, proceedings, demand, or costs or damages whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with or arising out of the use of the research material.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Özer Çelik

Makale Bilgisi

Makale Tarihi

Gönderim Tarihi:
18 Şubat 2021

Kabul Tarihi:
28 Haziran 2021

Anahtar Kelimeler

Hayat Bilgisi Dersi
Program
Öğretmen

Öz

Bu araştırmanın amacı; 2009 hayat bilgisi dersi öğretim programının kazanımları, içeriği, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirme boyutları açısından aksayan yönlerinin neler olduğunu sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre belirlemektir. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında ve Malatya Yeşilyurt ilçesinde görev yapan 600 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Elde edilen veriler SPSS 22 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Öğretmenlerin kıdem değişkenlerine göre; tek yönlü varyans analizi "ANOVA" kullanılarak bulgulara ulaşılmış ve bulgular yorumlanmıştır. Bu test sonucunda anlamlı farklılaşmanın olduğu durumlarda farklılaşmanın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için "LSD" uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; sınıf öğretmenleri, 2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının uygulanabilir olması bakımından genel görüşlerini "Katılıyorum" düzeyinde belirtmişlerdir. Ayrıca; programın uygulanabilirliğine yönelik maddeler analiz edildiğinde; sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu tespit edilmiş ve elde edilen veriler ışığında programın aksayan yönleri ile ilgili yapılması gerekenler hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Evaluation of Curriculum of Life Sciences Course According to Teachers Opinions

Article Info

Article History

Received:
18 February 2021

Accepted:
28 June 2021

Key Words

Life-Sciences Course
Curriculum
Teacher

Abstract

The aim of this study is to determine the deficiencies of the social sciences course curriculum in terms of the objectives, content, learning process and measurement-evaluation dimensions of 2009 curriculum according to the opinions of the classroom teachers. General screening model was used in the research. The sample of the study consisted of 600 classroom teachers working in the Yeşilyurt district of Malatya in 2016-2017 academic year. The data were analyzed with SPSS 17 statistics program. One-way analysis of variance according to the seniority variables of teachers was reached by using ANOVA analiz and the findings were interpreted. LSD was applied to determine which group or groups the differentiation occurred due to significant differentiation. According to the findings of the research, Classroom teachers indicated their general opinions at the level of "Agree" in terms of 2009 Social Sciences Course Curriculum to be applicable. In addition, when the items for the applicability of the program were analyzed, it was determined that there was a significant differentiation between the seniority variables of the class teachers and suggestions were made about the deficiencies of the program in light of the data obtained.

Giriş

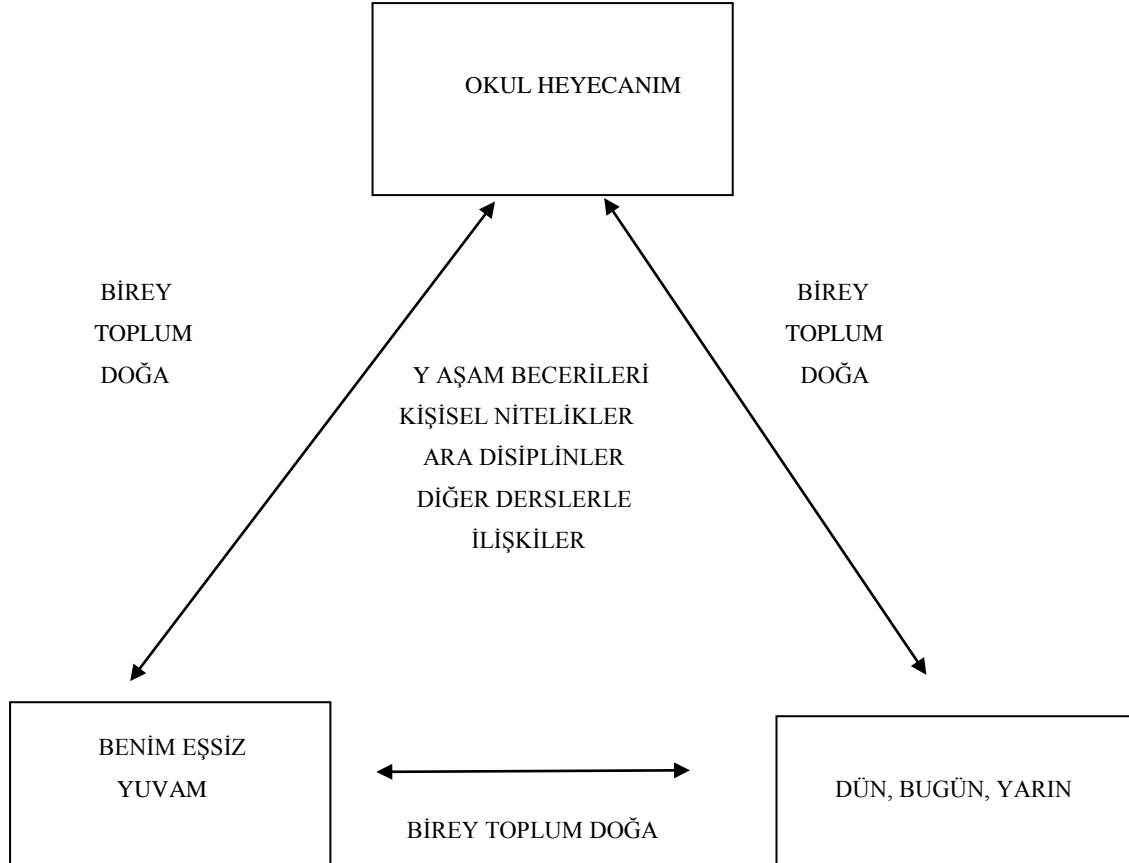
Öğrencilerin temel yaşam becerilerine sahip, istenilen davranışları gösteren, sosyal çevresini tanıyan ve içerisinde yaşadığı topluma kolay uyum sağlayan bireyler olarak yetiştirilebilmeleri için, Hayat Bilgisi dersi Türk Eğitim Sistemi içerisindeki ilkököl programlarının içerisinde yer almıştır. Hayat Bilgisi dersi temelinde toplu öğretim yaklaşımının olduğu, çocukların hem kendilerini hem de içinde yaşamış oldukları toplum ve dünyayı tanımalarını amaç edinmiş olan; 1924, 1936, 1948, 1968, 1998, 2005, 2009 yılı programlarında aynı isimle yer almış olan bir derstir (MEB,2009;s.5).

Hayat Bilgisi dersinin, ilköğretimin temelini oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bu dersin ilkökulda temel olmasında en büyük etken, çocuklarımızın sosyal anlamda gelişimini desteklemesidir. Çocukların sosyal gelişimini göz önünde bulundurmadan işlediğimiz bir dersin verimli olmasını beklememiz doğru olmaz. Bu yönüyle bakıldığında, değerlerimizi de tam olarak çocuklara aktarmamız mümkün gözükmemektedir (Güngördü,2002;s.2). Bu bağlamda; değerlerimizi aktarma noktasında okullarımız hayati bir görev üstlenmektedir. Okullar, toplumsal yaşamdan bağımsız koparmamalıdır. Çocukları yaşamın kendisi için eğittiğimiz için okullar da yaşamın kendisi olmalıdırlar. “Hayat bilgisi”, yaşamın bilgisi olduğuna göre; yaşamın içinde öğrenilmesi gerekmektedir (Nas, 2003;s.301). Bu bağlamda; Hayat Bilgisi Dersi’nin çocuğu temele aldığı görülmektedir. Hayat Bilgisi dersinde çocuklar içinde buldukları toplumsal ve kültürel çevre hakkında bilgi edinerek; çevresindeki sorunlar hakkında güvenilir ve sağlam bilgiler ışığında çevresine uyum sağlama ve gerekli becerileri kazanmayı öğrenirler. Nitekim Hayat Bilgisi dersinin konuları çocukların yaşamış oldukları çevreden alındığı için ayrı bir değer kazanmaktadır (Binbaşıoğlu,2003;s.36). Bu bağlamda çevrenin çocukların bilgi, beceri kazanmasındaki rolü büyüktür. Hayat Bilgisi dersinde araçlar, çocuğun çevresidir. Hayat Bilgisinde çocukların beş duyu organlarıyla algılayabildiği konulara yer verilmesi gerekmektedir (Özdemir,1998; s.1). Buradan yola çıkarak; Hayat Bilgisi dersinin çocukların her türlü gelişimsel durumlarını göz ardı etmemesi ve programdaki konuların ve kazanımların yine çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alınarak düzenlenmesi önemli olacaktır.

Hayat bilgisi öğretim programı, çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak çeşitli disiplinlerin bir araya getirilip kaynaştırılması ile oluşmuş, yaparak yaşayarak öğretim modeli ile yaşama hazırlayıp iyi birer vatandaş olmalarını sağlayan ve üst eğitim basamağı için temel teşkil eden bir öğretim programı olarak karşımıza çıkmaktadır (Karabağ,2009;s.4). Yine Hayat Bilgisi dersinde disiplinler arası kaynaştırmanın oluşturulmasında çocuğa görelilik ilkesinin göz önünde bulundurulması gerektiği söylenebilir. Hayat bilgisi dersinde, disiplinler arası içeriklerin bir araya getirilerek kaynaştırılmasında bilimin veya sınıflandırmanın yerine çocukların ruhlarının dikkate alındığı görülmektedir (Baymur,1937;s.52). Buradan hareketle programların yıllara göre farklı yaklaşımlar öngördüğü görülmektedir. Hayat bilgisi dersinin, 1936 ve 1948 programlarında konular halinde düzenlendiği görülürken; 1968 ve 1998 programlarında toplu öğretim ilkesinin etkisi ile üniteler halinde yer aldığı görülmektedir. Yine toplu öğretim yaklaşımından hareketle 2005 programında ünitelerin yerini temalar almıştır (Baysal,2006;s.6). Bu bağlamda; hayat bilgisi programlarında toplu öğretim etkisinin giderek arttığını söylemek mümkündür.

Milli Eğitim Bakanlığı, program geliştirme çalışmalarına katılımcılık ilkesini göz önünde bulundurarak, değerlendirme çalışmalarından hareketle, Hayat Bilgisi Dersi programı yeniden gözden geçirilerek Talim ve Terbiye Kurulu'nun 14/05/2009 tarih ve 70 sayılı kararı ile İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi (1-3) Öğretim Programı kabul edilmiştir (MEB,2009;s.7). 2009 Hayat Bilgisi Programı'nın; öğrencilerin etkin olmadığı geleneksel eğitim anlayışının öğrencilerin içlerini bilgiyle dolduracak boş kaplar olarak görmesinin yanlışlığından hareket ederek öğreneni merkeze alan bir kuram olan yapılandırmacı kuramı benimsediği görülmektedir (MEB,2009;s.9). Yeni hayat bilgisi programının hangi temeller üzerine oturtulduğunu görmek, programı tanımak için yol gösterici olacaktır.

2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında birey, toplum, doğa olmak üzere üç temel öğrenme alanı belirlenmiştir. Bu öğrenme alanları ise; insanın, toplumun ve doğanın sürekli değişim içinde olduğu varsayılarak değişim ögesi çerçevesi içinde ele alınmıştır. Öğrenme alanlarını çevreleyecek olan öge ise temalardır. 2004 Hayat Bilgisi Öğretim Programında okul heyecanı, benim eşsiz yuvam ve dün, bugün, yarın olmak üzere üç temanın Hayat Bilgisi dersini bütünüyle kapsadığı görülmektedir (Çaycı,2012;s.172). Buradan yola çıkılarak, Hayat Bilgisi programının kapsamının belirlenen temalar çerçevesinde olduğu görülmektedir. Hayat bilgisi dersi için özellikle benimsenen toplu öğretim yaklaşımının da bir gereği olarak, bu öğrenme alanlarını aynı anda kuşatabilen üç tema belirlenmiştir. Programda tema adları; “Okul Heyecanı”, “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Dün Bugün, Yarın” olarak kararlaştırılmıştır.

Şekil 1. Hayat Bilgisi Dersi Programının Çatısı

Hayat Bilgisi Dersi Programı'nda çocukların temel yaşam becerilerinin yanı sıra, olumlu kişisel nitelikler geliştirmeleri amaçlanmıştır. Bunlara ek olarak çocukların sosyal bilgiler, fen ve teknoloji derslerine temel oluşturacak nitelikte bilgilere de sahip olmaları beklenmektedir. Dolayısıyla programda bu öğeler (öğrencilerin temel yaşam becerileri ve olumlu kişisel nitelikler geliştirmelerine yardımcı olmak, sosyal bilgiler ve fen ve teknoloji derslerine temel oluşturacak bilgiler kazanmalarına fırsat yaratmak), belirlenen temalarla bütünleştirilecek şekilde “kazanımlar” oluşturulmuştur (MEB,2009;s.11).

Programda öğrenme ve öğretme sürecinin temalar, ara disiplinler, beceriler, kişisel nitelikler ve kazanımlar dikkate alınarak organize edilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Kazanımların program geliştirme çalışmaları ile birlikte yeniden düzenlenip ve sıraya konulduğu belirtilmektedir. Her kazanımın daha önceki kazanımlara ön bilgi oluşturacak şekilde sıralandığı ve belirli gün ve haftalarla ilgili kazanımlar dışında olanların yerlerinin değiştirilmemesi gerektiği açıklanmaktadır. Programda öğrencilere bilgi aktarma yaklaşımının önemini yitirdiği, öğrenme-öğretme sürecinde çocukların bilgilerini güncellemeleri için öğrencilerin aktif yöntemleri kullanmaları gerektiğinin önemi üzerinde durulmaktadır. Öğrencileri öğrenme-öğretme sürecine aktif bir şekilde katarken öğrenciler arası bireysel farklılıklara dikkat edilmesine, öğrencilerin farklı zekâ alanlarına ve farklı öğrenme stillerine sahip oldukları konusu ön planda yer almaktadır.

Ayrıca; öğrenme-öğretmen ortamları düzenlenirken öğrenmeye güdülemenin bir değişkeni olan merak duygusundan yararlanılması gerektiği programda belirtilmektedir (MEB,2009;s.63). Etkili öğrenme ortamı; öğrencilerin adeta bir araştırmacı gibi hareket edebildiği, öğrenme sürecine aktif olarak katılabildiği bir ortamdır. Öğrenme ortamlarını öğrenci için mükemmele yakın olarak düzenlerken öğrencilerin öğrenme biçimlerine, farklı zekâ türlerine ve öğrenme stratejilerine dikkat etmek gerekmektedir. Programa göre; öğrenme stilleri farklı olduğundan öğrenciler; hayalci, düşünür, karar veren, aktör, görsel – işitsel ve dokunsal olarak gruplandırılabilirler. Ayrıca gruptaki öğrencilere özelliklerine göre öğrenme-öğretme ortamı sunulması için neler yapılması gerektiği de belirtilmektedir (MEB,2009;s.65).

2009 hayat bilgisi programında yer alan ölçme ve değerlendirme etkinlikleriyle öğrencilerin bir bütün olarak sağladığı gelişmenin görülmesi amaçlanmaktadır. Öğrenciler kazanımları, becerileri ve kavramları öğrenirken karşılaştıkları güçlükleri ve hangi seviyede olduklarını kendilerini değerlendirmek suretiyle yapmaktadırlar. Öğrencilerin kendilerini değerlendirmeleri hem yapıcı hem de geliştirici bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda değerlendirme yeni hayat bilgisi programında hem öğretmene rol gösterici olmuş hem de öğrencilerin bireysel olarak kendilerine hedef koymalarına olanak tanımıştır. 2009 programında öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınmış olduğu belirtilerek, öğrencilerin bilgi, beceri, tutumlarını sergileyebilmeleri için çoklu değerlendirme kullanıldığı vurgulanmıştır. Hayat bilgisi için hazırlanmış olan öğretmen kılavuz kitaplarında derse yönelik örneklerin ve değerlendirme durumlarının verilmiş olduğu görülmektedir. Buradan hareketle öğretmenlerin temalardaki kazanımların gerçekleşme düzeylerini ölçmek için kendilerinin de ölçme araçlarını geliştirebileceği programda belirtilmektedir.

Ayrıca, programda öğrencilerin derslere katılım düzeylerini gösteren gözlem formlarına yer verildiğini ve öğretmenlerin isterlerse formlardaki ölçütleri çıkarabileceği veya yeni ölçütler ekleyebileceği de istenmektedir.

Hayat bilgisi dersinde, öğrencilerin kazanımları kazanma düzeyleri açısından hangi noktada olduklarını kendilerinin değerlendirmesine imkân verecek olan “öz değerlendirme formları” da kullanılabilir. Dikkat edilmesi gerekmekte olan en önemli noktanın öz değerlendirme ve akran değerlendirme formlarını doldururken, puan vermekten çok öğrencilerin eksikliklerini gidermeye dönük olarak kullanılması gerektiğinin belirtilmesidir. Hayat bilgisi programında ölçme ve değerlendirme hususunda ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okuma- yazma bilmedikleri göz önünde bulundurularak daha çok gözlem formuna yer verilmiş olduğu görülmektedir. Hayat bilgisi programında öğretmenlerin kazanımları ölçmeleri için bir zaman kısıtlaması getirilmemle birlikte, hiçbir kazanımın da ölçme ve değerlendirme dışında bırakılmayacağı da vurgulanmaktadır. Ayrıca programda bir kazanımın nasıl ölçülmesi gerektiği ile ilgili örneklerin de mevcut olduğunu belirtmek gerekmektedir. Program ölçme ve değerlendirme konusunda esneklik özelliği taşımaktadır. Nitekim programda, süreçte yapılan değerlendirmelerin yanı sıra; geleneksel ölçme araçlarının kullanılarak öğrenci başarılarının değerlendirilmesi gerektiğinin açıklanmış olduğu görülmektedir (MEB,2009;s.79-80).

2009 Hayat Bilgisi Dersi Programının vizyonunda öğrenciler aktif ve öğretmenler ise doğrudan bilgi aktarıcı değil, yol gösterici kişi olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin öğrenmekten keyif alan, kendisi ve çevresi ile barışık, milli ve manevi değerlere sahip çıkan, gündelik yaşamda kendisine gereken bilgi ve becerileri kazanmış, değişikliklere açık ve mutlu bireyler olarak yetişmelerini hedeflenmiştir. 2009 Hayat Bilgisi Programının; öğrencilerin etkin olmadığı geleneksel eğitim anlayışının öğrencilerin içlerini bilgiyle dolduracak boş kaplar olarak görmesinin yanlışlığından hareket ederek öğreneni merkeze alan bir kuram olan yapılandırmacı kuramı benimsediği görülmektedir (MEB,2009;s.9).

Yapılandırmacı yaklaşımın eğitime yansımalarının en temel katkılarından biri, öğrencilerin kendi yapılandırdıkları bilgilerin kendi hayatlarında bir karşılığının olduğunu anlamaları olacaktır (Savaş,2007;s.552-553). Öğretmenler tarafından öğrencilere yalnızca bilgi aktarımının doğru olmadığı, öğrencilerin bilgileri kendileri yapılandırması gerekmektedir. Bu yapılandırma sürecinde, öğretmenin rehberlik etme görevini üstlenmesi gerekmektedir. (Demirel,2011;s.154-155).

Yapısalıcı öğretmen, öğrenme ortamlarının düzenini sağlarken, disiplin sağlayıcı, bilgi aktaran rolünden çıkarak, rehber, dost, arkadaş düzeyinde bir ilişki kurmalıdır. Öğretmen, konuları öğrencilerin dikkatini çekecek bir konuma getirmeli, öğrencilerle birebir ilişkilerini geliştirerek işbirliği duygularını da geliştirmelidir (Şimşek,2007;s.130). Bununla birlikte, ölçme ve değerlendirme açısından öğretmenler, süreçte yapılan değerlendirmenin yanı sıra, geleneksel ölçme araçlarının kullanılarak öğrenci başarısının değerlendirilmesi gerekliliğinin programda vurgulanmış olması da kazanımların gerçekleşmesi hakkında önemli dönütlerin sağlanmasını da beraberinde getirmektedir. (MEB,2009;S.79-80). Program geliştirmenin temel öğeleri olan; kazanımlar, içerik, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirmenin birbirleri arasındaki ilişkinin dinamik olması gerçeği, programın işlerliği bakımından her öğenin irdelenmesini de beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda yapılacak olan bilimsel araştırmaların dikkate alınması ile birlikte programların aksayan yönlerinin düzeltilmesi mümkün olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Geçmişten günümüze doğru incelendiğinde; 1924, 1936, 1948, 1968, 1998 2005 ve 2009 yılında Hayat Bilgisi programlarının uygulanmış olduğu görülmektedir. Tüm bu programlar açısından değerlendirildiğinde programda yer alan eksikliklerin güncel anlamda değerlendirilmemesi zaman ve kaynak kaybını da beraberinde getirmektedir. Olabilecek eksikliklerin tespit edilmesi ve gelecek programların hazırlanmasına katkı sağlanması için programın kazanımlarının, içeriğinin, eğitim durumlarının ve ölçme-değerlendirme boyutlarının ölçülmesi büyük önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı; 2009 Hayat bilgisi öğretim programının kazanımları, içeriği, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirme boyutları açısından aksayan yönlerinin neler olduğunu sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre belirlemektir. Bu çalışmada aşağıdaki soruya yanıt aranmıştır:

1. Sınıf Öğretmenlerinin 2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı hakkındaki genel görüşleri nedir?
2. Mesleki kıdem değişkenine göre Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı öğelerinin öğretmenler tarafından değerlendirilme düzeyleri arasında farklılaşma var mıdır?

Araştırmanın Önemi

2009 Hayat Bilgisi Programı'nda birey, toplum ve doğa olmak üzere üç ana öğrenme alanının belirlenmesi, programın insanın farklı yönleriyle ele almasına ve böylece hem değişime etki eden hem de değişimden etkilenen bir boyutta nitelendirmesine olanak tanımıştır. Nitekim, programda bu öğrenme alanlarını da kapsayan üç temanın belirtilmiş olduğunu söylenebilir. Ayrıca programda, temalarla bütünleştirilmiş olan kazanımlar oluşturulmuştur (MEB, 2009;s.11). Programda kazanımlar ise; programın diğer öğeleri olan içeriği, öğrenme-öğretme etkinliklerini (eğitim durumları) ve ölçme-değerlendirme boyutları ile yakından ilişkidir. Programın ilk ve temel ögesi olan kazanımlarda olabilecek eksiklikler programın diğer boyutlarına da etki edecek ve diğer boyutların da eksikliğini beraberinde getirecektir. Bu bağlamda; kazanımlar ve dolayısıyla içerik, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirme boyutlarının öğretmenler tarafından değerlendirilmesi yeni programlar için önemli olacaktır. Araştırma ile toplanacak olan verilerin 2009 Hayat Bilgisi Programının eksikliklerinin belirlenmesine yardımcı olacağı ve kazanımlar, içerik, eğitim durumları ve ölçme-değerlendirmeye yönelik görüşlerin dikkate alınarak uygulamadaki eksikliklerin görülmesine ışık tutacağı düşünülmektedir.

Yöntem

2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmaktadır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmemektedir. Bilinmek istenen şey vardır ve olduğu gibi oradadır (Karasar,2009;s.77).

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini, 2016/2017 eğitim-öğretim yılında Malatya iline bağlı Yeşilyurt ilçesinde bulunmakta olan ilkokullarda görev yapan 1074 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini; Malatya iline bağlı Yeşilyurt İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilkokullarda çalışan sınıf öğretmenleri arasından tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 600 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplama aracı olarak; yapılan araştırmanın amaçları doğrultusunda Kayalar (2007) tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Elde edilen verilerle Kuder – Richardson güvenirlik testi uygulanmış, güvenirlik katsayısı olan Cronbach Alpha değeri 0,96 olarak hesaplanmıştır. Ölçek iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölüm kişisel bilgilerden, ikinci bölüm ise Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına dönük görüşlerin tespitine dönük 40 maddeden oluşmaktadır (bakınız: Ek. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi Anketi). Anket, 5'li likert tipi değerlendirme ölçeği temel alınarak hazırlanmıştır. Likert tipi derecelendirme ölçeklerinden, sıklıkla sosyal bilimlerde ve daha çok tutum gibi psikolojik özelliği ölçmede herhangi bir konudaki görüşleri ortaya çıkarmada veya bir davranışa ait gözlenme sıklığını belirlemede yararlanılmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2013:129).

Verilerin Analizi

Sınıf öğretmenlerine uygulanmış olan anket yoluyla elde edilmiş olan verilerin, istatistiki anlamda analizinde; SPSS 22 (Statistical Package For Social Sciences) paket programından yararlanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi işleminde, frekans (N), yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapmadan (SS) yararlanılmıştır. Ortalamalar arası farkın anlamlı olup-olmadığını test etmek için ikili gruplarda t-testi, ikiden daha fazla olan gruplarda ise varyans analizi kullanılmıştır. Ortaya çıkmış olan farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla da LSD test tekniği kullanılmıştır. Analizler neticesinde ortaya çıkan verilerin kolay yorumlanabilmesi için bulgular bölümünde tablolar oluşturulmuş ve bulgular yorumlanmıştır.

Bulgular

Sınıf Öğretmenlerinin 2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Genel Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 1'de görüldüğü gibi maddelere verilen yanıtlara ilişkin olarak aritmetik ortalaması en büyük olan maddeden en küçük olan maddeye doğru bir sıralama yapılmıştır. Bu bağlamda; maddeleri içeren ankete katılan sınıf öğretmenlerinin verdikleri yanıtlara göre en çok katıldıkları maddeler; 2. Madde; “Program içeriğinde temalar ve üniteler, konu ve kavramlarla ilişkilendirilmiştir.” maddesi, 34. Madde; “Programın içeriği dikkate alındığında konu alanları önceki öğrenmelerle ilişki kurulabilecek ve günlük yaşamla ilişkilendirilebilecek

düzyededir.” maddesi ile 18. Madde; “Program kazanımları öğrenme alanlarını genel anlamda yansıtmaktadır.” maddesidir. Bu bağlamda; sınıf öğretmenlerinin, uygulanan anketin programın kazanımı ile içerik boyutuna ait maddelerine daha fazla katılmış oldukları görülmektedir.

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerinin 2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Hakkındaki Genel Görüşleri

Madde	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		\bar{X}	SS
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
2	89	14,8	407	67,8	45	7,5	48	8	11	1,8	3,858	,830
34	96	16	356	59,3	80	13,3	64	10,7	4	,7	3,793	,859
18	76	12,7	366	61,0	77	12,8	75	12,5	6	1,0	3,718	,875
3	71	11,8	372	62	79	13,2	68	11,3	10	1,7	3,710	,877
33	77	12,8	348	58	96	16	74	12,3	5	,8	3,696	,875
17	77	12,8	341	56,8	105	17,5	76	12,7	1	,2	3,695	,856
26	55	9,2	384	64	84	14	67	11,2	10	1,7	3,678	,852
35	75	12,5	347	57,8	94	15,7	74	12,3	10	1,7	3,671	,904
37	60	10	361	60,2	102	17	71	11,8	6	1,0	3,663	,849
1	70	11,7	360	60	67	11,2	93	15,5	10	1,7	3,645	,934
27	63	10,5	353	58,8	103	17,2	70	11,7	11	1,8	3,645	,885
39	74	12,3	331	55,2	107	17,8	81	13,5	7	1,2	3,640	,904
4	77	12,8	329	54,8	104	17,3	80	13,3	10	1,7	3,638	,925
38	63	10,5	329	54,8	143	23,8	58	9,7	7	1,2	3,638	,839
19	62	10,3	335	55,8	114	19	84	14	5	,8	3,608	,881
32	76	12,7	318	53	110	18,3	84	14	12	2	3,603	,945
31	56	9,3	341	56,8	114	19	85	14,2	4	,7	3,600	,866
10	62	10,3	326	54,3	126	21	81	13,5	5	,8	3,598	,876
28	61	10,2	332	55,3	122	20,3	75	12,5	10	1,7	3,598	,891
30	70	11,7	318	53	104	17,3	102	17	6	1,0	3,573	,937
22	54	9	332	55,3	108	18	98	16,3	8	1,3	3,543	,914
12	70	11,7	320	53,3	86	14,3	112	18,7	12	2	3,540	,988
11	67	11,2	300	50	131	21,8	92	15,3	10	1,7	3,536	,938
29	51	8,5	312	52	149	24,8	84	14	4	,7	3,536	,860
7	74	12,3	287	47,8	134	22,3	93	15,5	12	2	3,530	,962
20	69	11,5	304	50,7	105	17,5	118	19,7	4	,7	3,526	,956
25	50	8,3	328	54,7	111	18,5	100	16,7	11	1,8	3,510	,928
40	50	8,3	305	50,8	146	24,3	82	13,7	17	2,8	3,481	,927
6	68	11,3	270	45	144	24	104	17,3	14	2,3	3,456	,981
5	61	10,2	277	46,2	149	24,8	99	16,5	14	2,3	3,453	,960
16	40	6,7	308	51,3	141	23,5	105	17,5	6	1,0	3,451	,890
13	75	12,5	264	44	127	21,2	123	20,5	11	1,8	3,448	1,009
8	72	12	265	44,2	135	22,5	115	19,2	13	2,2	3,446	1,001
9	48	8	299	49,8	126	21	119	19,8	8	1,3	3,433	,940
36	55	9,2	269	44,8	163	27,2	95	15,8	18	3	3,413	,961
21	62	10,3	260	43,3	146	24,3	126	21	6	1,0	3,410	,964

	Kesimlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesimlikle Katılmıyorum	\bar{X}	SS						
14	61	10,2	263	43,8	134	22,3	132	22	10	1,7	3,388	,991	
23	62	10,3	248	41,3	128	21,3	152	25,3	10	1,7	3,333	1,018	
15	58	9,7	234	39	165	27,5	127	21,2	16	2,7	3,318	,997	
24	38	6,3	217	36,2	178	29,7	155	25,8	12	2,0	3,190	,958	
Genel Ortalama										3,55			

Maddeleri içeren ankete katılan sınıf öğretmenlerinin diğer maddelere göre daha az katıldıkları maddeler; 24. Madde; “Program değerlendirme süreçleri öğrenciyi tüm yönleriyle analiz etmektedir.” maddesi, 15. Madde; “Farklı zekâ alanları uygulama etkinliklerinin programda tam anlamıyla uygulanması mümkündür.” maddesi ile 23. Madde; “Mevcut program dikkate alındığında programın tüm ortamlarda gerçekleştirilmesi mümkündür.” maddesidir. Bu bağlamda; sınıf öğretmenlerinin, uygulanan anketin programın eğitim durumları ile ölçme ve değerlendirme boyutuna ait maddelerine daha az katılmış oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, 2009 Hayat bilgisi dersi öğretim programının değerlendirilmesine yönelik maddelere verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması (\bar{X})=3,55 olarak bulunmuştur. Bu bağlamda; sınıf öğretmenleri programın değerlendirilmesi konusunda genel olarak “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Sınıf öğretmenleri, genel olarak programın uygulanabilir olduğunu düşünmektedirler.

Sınıf Öğretmenlerinin “Mesleki Kıdem” Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmamızdaki ankette yer alan maddeler arasından istatistiksel olarak anlamlılık gösteren maddeler aşağıda tablolar halinde gösterilerek yorumlanmıştır. Başka bir deyişle; diğer maddeler için anlamlı bir farklılaşma olmadığından dolayı sadece anlamlılık gösteren maddeler dikkate alınıp yorumlanmıştır. Daha kolay anlaşılması ve grupların tabloda doğru yorumlanması için mesleki kıdem aralıklarına A, B, C, D ve E isimleri verilmiştir. Bu bağlamda; mesleki kıdemi 1-5 yıl arası olan sınıf öğretmenleri=A, mesleki kıdemi 6-10 yıl arası olan sınıf öğretmenleri=B, mesleki kıdemi 11-15 yıl arası olan sınıf öğretmenleri=C ve mesleki kıdemi 16-20 yıl arası olan sınıf öğretmenleri=D ve 21 ve üstü yıl arası olan sınıf öğretmenleri=E olarak isimlendirilip, ANOVA sonuçları tablosunda anlamlı fark bölümünde belirtilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin, “Mesleki kıdem” değişkenine ilişkin kazanımların gerçekleşmesine yönelik vermiş oldukları görüşlere göre betimsel istatistikleri sırası ile tablolar halinde gösterilmiştir. Bulgular alandaki çalışmalarla ilişkilendirilmiştir.

Programın Kazanım Ögesi Açısından Sınıf Öğretmenlerinin “Mesleki Kıdem” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 2’de görüldüğü gibi, “Program kazanımları beceriler, kişisel nitelikler bağlamında açık ve anlaşılabilir niteliktedir.” maddesi için mesleki kıdem değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark

istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. [$F_{(4-595)} = 2,632$, $p < 0,05$]. Söz konusu maddeye yönelik yapılan (Post Hoc Tests, LSD)' ye ve aritmetik ortalamalara bakıldığında; D=16-20 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye C=11-15 yıl ve E=21 ve üstü yıl görev yapan sınıf öğretmenlerine göre ilgili maddeye daha fazla katıldıkları ve farklılaşmayı sağlayan grup olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre, “Program kazanımları beceriler, kişisel nitelikler bağlamında açık ve anlaşılabilir niteliktedir.” Maddesine İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	7,978	4	1,995	2,632	,033*	D-C,E
Gruplarıçi	450,815	595	,758			
Toplam	458,793	599				

* $p < 0,05$

Programın İçerik Ögesi Açısından Sınıf Öğretmenlerinin “Mesleki Kıdem” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 3'te görüldüğü üzere, “Program içeriğindeki mevcut temalarda birey-toplum-doğa çatısı tam olarak oluşturulmuştur.” maddesi için mesleki kıdem değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. [$F_{(4-595)} = 2,648$, $p < 0,05$]. Başka bir ifade ile sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye ilişkin belirtmiş oldukları görüşler sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Söz konusu maddeye yönelik yapılan (Post Hoc Tests, LSD)' ye ve aritmetik ortalamalara bakıldığında; D=16-20 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye E=21 ve üstü yıl görev yapan sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katıldıkları görülmektedir.

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre, “Program içeriğindeki mevcut temalarda birey-toplum-doğa çatısı tam olarak oluşturulmuştur.” Maddesine İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	8,132	4	2,033	2,648	,033*	D-E
Gruplarıçi	456,826	595	,768			
Toplam	464,958	599				

* $p < 0,05$

Tablo 4'te görüldüğü gibi, “Program içeriğindeki temalar ara disiplinler ile etkili bir şekilde bağlantılı hale getirilmiştir.” maddesi için mesleki kıdem değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. [$F_{(4-595)} = 2,526$, $p < 0,05$]. Başka bir ifade ile sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye ilişkin belirtmiş oldukları görüşler sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Söz konusu maddeye yönelik yapılan (Post Hoc Tests, LSD)' ye ve aritmetik ortalamalara bakıldığında; D=16-20 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye C=11-15 yıl ve E=21 ve üstü yıl görev yapan sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katıldıkları ve farklılaşmayı sağlayan grup olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre, “Program içeriğindeki temalar ara disiplinler ile etkili bir şekilde bağlantılı hale getirilmiştir.” Maddesine İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	8,362	4	2,090	2,526	,040*	D-C,E
Gruplarıçi	492,511	595	,828			
Toplam	500,873	599				

*p< 0,05

Programın Eğitim Durumları Ögesi Açısından Sınıf Öğretmenlerinin “Mesleki Kıdem” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 5’te görüldüğü gibi, “Program, ara ve alt disiplin kazanımları için gerekli önkoşul davranışlar ile yeni derste kazanacakları davranışlar ilişkilendirilebilecek düzeydedir.” maddesi için mesleki kıdem değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. [$F_{(4-595)} = 2,497$, $p < 0,05$]. Başka bir ifade ile sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye ilişkin belirtmiş oldukları görüşler sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Söz konusu maddeye yönelik yapılan (Post Hoc Tests, LSD)’ ye ve aritmetik ortalamalara bakıldığında; B=6-10 yıl ve D=16-20 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye daha fazla katıldıkları; buna karşın farklılaşmayı sağlayan grup olan E=21 ve üstü yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye yeterince katılmadıkları görülmektedir.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre, “Program, ara ve alt disiplin kazanımları için gerekli önkoşul davranışlar ile yeni derste kazanacakları davranışlar ilişkilendirilebilecek düzeydedir.”

Maddesine İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	7,430	4	1,858	2,497	,042*	B-E
Gruplarıçi	442,570	595	,744			D-E
Toplam	450,000	599				

*p< 0,05

Tablo 6’da görüldüğü gibi, “Program etkinlik uygulamaları; öğrencilerin konuyu kavrayabilmeleri için temalar anlaşılabilir bir şekilde, birbirlerinden öğrenmelerine imkân sağlayacak yöndedir.” maddesi için mesleki kıdem değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. [$F_{(4-595)} = 2,571$, $p < 0,05$]. Başka bir ifade ile sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye ilişkin belirtmiş oldukları görüşler sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Söz konusu maddeye yönelik yapılan (Post Hoc Tests, LSD)’ ye ve aritmetik ortalamalara bakıldığında; B=6-10 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin ve D=16-20 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin A=1-5 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerine göre; yine D=16-20 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye E= 21 ve üstü yıl görev yapan sınıf

öğretmenlerine göre ilgili maddeye daha fazla katıldıkları görülmektedir. A=1-5 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye daha az katıldıkları ve farklılaşmayı sağlayan grup olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre, “Program etkinlik uygulamaları; öğrencilerin konuyu kavrayabilmeleri için temalar anlaşılabilir bir şekilde, birbirlerinden öğrenmelerine imkan sağlayacak yöndedir.” Maddesine İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	8,329	4	2,082	2,571	,037*	B-A
Gruplarıçi	481,989	595	,810			D-A,E
Toplam	490,318	599				

*p< 0,05

Tablo 7’de görüldüğü gibi, “Program yapılandırıcı yaklaşımdan hareketle derste bilgiyi aktarmaktan çok öğrencilere bilgiye ulaşmaları konusunda yol gösterecek etkinlikleri kapsamaktadır.” maddesi için mesleki kıdem değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. [$F_{(4,595)} = 2,520$, $p < 0,05$]. Başka bir ifade ile sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye ilişkin belirtmiş oldukları görüşler sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Söz konusu maddeye yönelik yapılan (Post Hoc Tests,LSD)’ ye ve aritmetik ortalamalara bakıldığında; D=16-20 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye A=1-5 yıl, C=11-15 yıl ve E=21 ve üstü yıl görev yapan sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katıldıkları ve farklılaşmayı sağlayan grup olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre, “Program yapılandırıcı yaklaşımdan hareketle derste bilgiyi aktarmaktan çok öğrencilere bilgiye ulaşmaları konusunda yol gösterecek etkinlikleri kapsamaktadır.” Maddesine İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	8,593	4	2,148	2,520	,040*	D-A,C,E
Gruplarıçi	507,206	595	,852			
Toplam	515,798	599				

*p< 0,05

Programın Ölçme ve Değerlendirme Ögesi Açısından Sınıf Öğretmenlerinin “Mesleki Kıdem” Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 8’de görüldüğü gibi, “Programda ifade edilen çoklu ölçme değerlendirme etkinlikleri (sadece yazılı sözlü şeklinde ölçme değerlendirmenin dışındaki) yeterli ve gerçekleştirilebilir.” maddesi için mesleki kıdem değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. [$F_{(4,595)} = 2,688$, $p < 0,05$]. Başka bir ifade ile sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye ilişkin belirtmiş oldukları görüşler sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Söz konusu maddeye yönelik yapılan (Post Hoc Tests,LSD)’ye ve aritmetik ortalamalara bakıldığında; D=16-20 yıl ve E=21 ve üstü

yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye daha fazla katıldıkları buna karşın, farklılaşmayı sağlayan grup olan; B=6-10 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye yeterince katılmadıkları görülmektedir.

Tablo 8. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre, “Programda ifade edilen çoklu ölçme değerlendirme etkinlikleri (sadece yazılı sözlü şeklinde ölçme değerlendirmenin dışındaki) yeterli ve gerçekleştirilebilir.” Maddesine İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	10,657	4	2,664	2,688	,030*	D-B
Gruplariçi	589,637	595	,991			E-B
Toplam	600,293	599				

*p< 0,05

Tablo 9’da görüldüğü gibi, “Program değerlendirmelerinde programla doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilgili tüm kişilerden bilgi alma yoluna gidilebilir.” maddesi için mesleki kıdem değişkeni gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. [$F_{(4-595)}=2,763$, $p< 0,05$]. Başka bir ifade ile sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye ilişkin belirtmiş oldukları görüşler sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Söz konusu maddeye yönelik yapılan (Post Hoc Tests,LSD)’ye ve aritmetik ortalamalara bakıldığında; D=16-20 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin ilgili maddeye C=11-15 yıl ve E=21 ve üstü yıl görev yapan sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katıldıkları ve farklılaşmayı sağlayan grup oldukları görülmektedir.

Tablo 9. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre, “Program değerlendirmelerinde programla doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilgili tüm kişilerden bilgi alma yoluna gidilebilir.” Maddesine İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	7,985	4	1,996	2,537	,039*	D-C,E
Gruplariçi	468,213	595	,787			
Toplam	476,198	599				

*p< 0,05

Tartışma ve Sonuç

Sınıf öğretmenlerinin, uygulanan anketin programın kazanımı ile içerik boyutuna ait maddelerine daha fazla katılmış oldukları bunun yanında uygulanan anketin programın eğitim durumları ile ölçme ve değerlendirme boyutuna ait maddelerine daha az katılmış oldukları görülmektedir. Sınıf öğretmenleri programın değerlendirilmesi konusunda genel olarak “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Sınıf öğretmenleri, genel olarak programın uygulanabilir olduğunu düşünmektedirler.

Barlas (2015)'in yapmış olduğu çalışmada; ortak becerilere ait görüşler için mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Söz konusu çalışma ile araştırmamızın bulgularının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Çakır (2007)'in yapmış olduğu çalışmada; hayat bilgisi programı kazanımlarının açık ve anlaşılır olmasına yönelik maddeler için sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre; istatistiksel anlamda bir farklılaşma bulunamamıştır. Söz konusu çalışma ile araştırmamızın bulguları benzerlik göstermediği görülmektedir. Programlarda kazanımlara dönük davranışların gözlenebilir, ölçülebilir ve istenir olması, başka bir deyişle; davranışların net ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmesi gerekmektedir (Demirel,2012;s.101). 16-20 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin, programın kazanımlarını, beceri ve kişisel niteliklerinin anlaşılabilir olmasının eğitim ve öğretime olan olumlu katkısını daha fazla dikkate aldıkları söylenebilir. Bunda temel etken, 16-20 yıl görev yapan öğretmenlerin geleneksel öğretim metodlarına daha fazla bağlı kalmış olabilecekleri ile ilgili olabilir. Uğur (2006)'un yapmış olduğu çalışmada; “Temalar programın içerik boyutunu tam karşılamaktadır.” maddesi için mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Söz konusu çalışma ile araştırmamızın bulgularının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Demir (2007)'in yapmış olduğu çalışmada; hayat bilgisi programının temalar boyutuna ait maddelere verilen yanıtların sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre istatistiksel anlamda bir farklılaşmanın olmadığı belirtilmektedir. Söz konusu çalışmanın bulguları ile araştırmamızın bulgularının benzerlik göstermediği görülmektedir. 2009 Hayat Bilgisi Ders Programı'nda insanın biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel yönleri ile ele alındığı; birey-toplum-doğa öğrenme alanlarının değişim kavramı tarafından kapsanmakta olduğu belirtilmektedir (Vural,2005;s.290). 16-20 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin, öğrenme alanlarının program içinde iyi derecede yansıtılmasının öğrencilerin akademik başarılarına katkısını daha fazla idrak ettikleri gerçeği karşımıza çıkmaktadır. Gülenler (2010)'in yapmış olduğu çalışmada; programın temalarının diğer disiplinlerle ilişkisine ait maddelere yönelik verilen yanıtlarda sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre istatistiksel olarak bir farklılaşmanın olduğu belirtilmektedir. Söz konusu çalışmanın bulguları ile araştırmamızın bulgularının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Demir (2007)' in yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin kıdem değişkenine göre programın kazanımlar, temalar, öğrenme öğretme süreci ve ölçme değerlendirme sürecine ilişkin görüşleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Söz konusu çalışma ile araştırmamızın bulgularının benzerlik göstermediği görülmektedir. 2009 Hayat Bilgisi Ders Programı'nda kazanımların; “Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam”, “Girişimcilik”, “İnsan Hakları ve Vatandaşlık”, “Kariyer Bilinci Geliştirme”, “Özel Eğitim”, “Rehberlik ve Psikolojik Danışma”, “Sağlık Kültürü”, “Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim” ara disiplinleri ile bütünleştirilmiş olduğu belirtilmektedir (MEB,2009;s.15). 16-20 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin, program içeriğindeki temaların ara disiplinlerle bağlantılı hale getirilmesinin etkin öğrenme için gerekliliğinin farkında oldukları söylenebilir. Şeref (2008)'in yapmış olduğu çalışmada; “Nasıl daha iyi öğrendiğini açıklayarak kendisine uygun öğrenme tekniklerini seçer ve kullanma becerisi kazanır.” maddesi için mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Söz konusu çalışma ile araştırmamızın bulgularının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Türkyılmaz (2011)'in yapmış olduğu çalışmada ön koşul davranışlara ilişkin maddelere verilen yanıtlara göre sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre; istatistiksel anlamda bir farklılaşma bulunamamıştır. Söz konusu çalışma ile araştırmamızın bulguları benzerlik göstermediği görülmektedir. Yeni bilgilerin öğrenilmesi bilginin mevcut düşünce yapısı içinde işlenmesidir. Öğrenen eğitime başlamadan önce edinmiş olduğu bilgiler çerçevesinde yeni verileri yorumlar, onları karşılaştırır ve gerekli gördüğü takdirde yeni düşünceleri de oluşturur (Giordan,2008;s.75). 21 ve üstü yıl görev

yapan sınıf öğretmenlerinin, yeni öğrenmeler için önkoşul davranışların gerekliliğini daha fazla benimsedikleri, önkoşul davranışların yeni öğrenmelere hizmet etmesi hakkında ve mevcut programın bu konuda yetersiz kaldığını daha fazla tecrübe ettikleri karşımıza çıkmaktadır. Narman (2011)'in yapmış olduğu çalışmasında; yardımseverlik kavramının öğrencilerde davranışa dönüşme düzeyine ilişkin algıları ile mesleki kıdemleri arasında istatistiksel anlamda bir farklılaşmanın olduğu belirtilmektedir. Söz konusu çalışma ile araştırmamızın bulgularının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Eğitimde etkilenmenin tesadüfi bir olgu olmadığı gerçeği, uygulandığı yöntem olarak planlı, programlı ve kişinin isteği doğrultusunda olmasından ileri gelmektedir. Bilgiye ulaşmak ve etkileşimi aktif tutmak için öğrenenin ihtiyaçlarına önem verilmesi ve öğrenme ortamının uygun olması gerekmektedir. Etkileşimin önündeki en büyük engelin akademik öğrenmeye ağırlık verilmesi ve bununla birlikte sosyalleşmenin ihmal edilmesi olduğunu söylemek mümkündür (Çiftçi,2008;s.25). 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerine imkan tanıyacak öğrenme ortamlarını daha fazla çeşitlendirmenin önemi hakkında daha fazla güncel bilgiye sahip oldukları ve öğrencilerin sosyalleşmesi açısından da programda yer alan etkinliklerin yetersiz kaldığını gözlemledikleri söylenebilir. Türkyılmaz (2011)' in yapmış olduğu çalışmada; yapılandırmacı görüşe dayanan hayat bilgisi programındaki etkinliklere ilişkin maddelere verilen yanıtlar ile sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Baysal (2008)' in yapmış olduğu çalışmasında; "Etkinlikler, çevre imkanlarından yararlanmayı teşvik etmektedir." ve "Etkinlikler çevre imkanlarını etkili kullanmayı gerektirmektedir." maddeleri için mesleki kıdem değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Söz konusu iki çalışmanın bulguları ile araştırmamızın bulgularının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Demir (2007)' in yapmış olduğu çalışmasında; yapılandırmacı anlayışa dayanan hayat bilgisi programının etkinliklerine ait maddeler için sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkeni arasında istatistiksel anlamda bir fark bulunamamıştır. Söz konusu çalışmanın bulguları ile araştırmamızın bulgularının benzerlik göstermediği görülmektedir. Yapılandırmacı yaklaşım, aktif öğrenmeye değer veren eğitimsel açıdan ele alındığında bilgileri öğretmenin öğrencilere doğrudan aktarmadığı, öğretmenin öğrencilere sorular sorarak, merak uyandırarak, kavramları açıklayarak ve öğrencilerin bilgileri kendi ifadeleri ile ele alması gibi etkinlikleri kapsayan bir anlayıştır (Güneş,2007;s.7-8). 16-20 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin, yapılandırmacı yaklaşımın etkinliklerinin uygulanması konusunda daha sorumlu davrandıkları ortaya çıkmaktadır. Yıldız (2009)' in yapmış olduğu çalışmasında; hayat bilgisi programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanmasına dönük ölçme ve değerlendirmeye ilişkin maddelere verilen yanıtlarda sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre istatistiksel olarak bir farklılaşmanın olduğu belirtilmektedir. Söz konusu çalışmanın bulguları ile araştırmamızın bulgularının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Güleler (2010)' in yapmış olduğu çalışmasında; hayat bilgisi programının ölçme ve değerlendirme boyutuna ait maddelere verilen yanıtların sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre istatistiksel anlamda bir farklılaşmanın olmadığı belirtilmektedir. Söz konusu çalışmanın bulguları ile araştırmamızın bulgularının benzerlik göstermediği görülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin bilgiyi yapılandırmalarını izleyerek ve üst zihinsel becerilere erişme düzeylerini belirlemek için gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme formları, projeler ve dereceli puanlama anahtarları gibi çeşitli ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanırlar (Daşcan,2014;s.41). 6-10 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin, çoklu ölçme ve değerlendirme etkinlikleri hakkında daha güncel bilgilere sahip olabilmeleri dolayısı ile; alternatif ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin öneminin daha bilincinde oldukları ve programda ifade edilen ölçme değerlendirme etkinliklerinin yetersiz olduğunu tecrübe ettikleri

söylenbilir. Yıldız (2009) 'ın yapmış olduğu çalışmasında; hayat bilgisi programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanmasına dönük ölçme ve değerlendirmeye ilişkin maddelere verilen yanıtlarda sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre istatistiksel olarak bir farklılaşmanın olduğu belirtilmektedir. Söz konusu çalışmanın bulguları ile araştırmamızın bulgularının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Alak (2011)'ın yapmış olduğu çalışmasında; hayat bilgisi program değerlendirmelerine ilişkin maddelere verilen yanıtlara göre sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem değişkenine göre; istatistiksel anlamda bir farklılaşma bulunamamıştır. Söz konusu çalışma ile araştırmamızın bulguları benzerlik göstermediği görülmektedir. Program değerlendirme çalışmalarına programcılarının yanı sıra; yöneticiler ve bazen genel halktan gruplarda katılabilirler (Hunkins,Ornstein2014;s.289). 16-20 yıl görev yapan sınıf öğretmenlerinin, program değerlendirmeleri konusunda eğitimdeki ilgili kişilerin görüşlerinin alınmasının gerekliliğini daha fazla önemsedikleri açığa çıkmaktadır. Bu durum öğretmenlerin deneyimlerinin artması ile birlikte eğitimde işbirliğine verdikleri önemin de belirgin bir şekilde arttığını göstermektedir.

Öneriler

Yapılan araştırmadan elde edilen bulgular ve sonuçlara göre araştırmacı tarafından geliştirilen öneriler şunlardır;

- 1- 2009 Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın değerlendirilmesi bakımından sınıf öğretmenleri genelde olumlu görüş sergilemişlerdir. Fakat değişen ve gelişen dünyanın koşullarına sürekli ayak uydurabilmek için programın gözden geçirilmesi çalışması yapılmalıdır.
- 2- Programda yer alan kazanımlar öncelikle daha açık bir şekilde ifade edilmelidir. Program kazanımları, öğrencilerin problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmesi açısından daha uygulanabilir olması konusunda gözden geçirilmelidir.
- 3- Program içeriğinde yer alan konular, önceki öğrenmelerle daha fazla ilişki kurup, yaşam ile ilişkilendirilebilecek düzeye getirilmelidir.
- 4- Programda yer alan etkinliklerin ön koşul davranışlar ile yeni derste kazanılacak olan davranışlar arasındaki köprüyü daha etkin bir şekilde kurması sağlanmalıdır. Uygulama etkinlikleri yapılırken dört duvar arasında kalınmaması, öğrencinin gerçek dünya ile ilk elden deneyim kazanması konusunda etkinliklerin daha uygulanabilir hale getirilmesi sağlanmalıdır.
- 5- Program etkinlikleri; öğrencilerin birbirlerinden öğrenmelerine katkı sağlaması ve öğrencilerin sorumluluk almasına olanak tanınması hususunda yeniden ele alınmalıdır. Program, öğrencilerin yaşam becerilerini geliştirici olması ve öğrencilerin kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilmelerine fırsat vermesi açısından yeniden gözden geçirilmelidir.
- 6- Programda yer alan yazılı ve sözlü değerlendirmeler dışında daha fazla ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin sunulması sağlanmalıdır. Program değerlendirme süreçleri, öğrencileri tüm yönleri ile analiz edebilmesi bakımından yeniden ele alınmalıdır. Program, değerlendirme ögesine yönelik ilgili tüm kişilerden daha fazla bilgi alma yoluna gidilebilir.

Teşekkür

Araştırma verilerinin etkin bir şekilde toplanabilmesi için desteklerini esirgemeyen Malatya Milli Eğitim Müdürlüğü, Yeşilyurt İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ile bu ilçede çalışmakta olan kıymetli meslektaşlarıma canı gönülden teşekkür ederim.

Kaynaklar

- Alak, G. (2011). *Hayat bilgisi öğretim programı öğelerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Barlas, B. (2015). *Hayat bilgisi dersi kazanımlarının ortak ve derse özgü becerileri kazandırmadaki etkililiğinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Baymur, F. (1937). *Hayat bilgisi öğretimi*. İstanbul: Devlet Basımevi.
- Baysal, E. (2008). *2005 İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programındaki öğrenci etkinliklerine yönelik öğretmen görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Baysal, N. Z. (2006). Hayat Bilgisi: Toplumsal ve doğal yaşama bütüncül bir bakış. Öztürk C.(Editör), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* (s. 6). Ankara: Pegem Akademi.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (15. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çakır, G. (2007). *Yeni Hayat bilgisi programında yer alan kazanımların önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleştirilebilir güzelliklerinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Çaycı, B. (2012). 2004 Yılı İlköğretim Programının Genel Hatlarıyla İncelenmesi. Alisinanoğlu, F.(Editör), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. (s. 6). Ankara: Maya Akademi Yayınevi.
- Çiftçi, F. (2008). *Eğitimde hür disiplin ve akran arabuluculuğu*. Ankara: Bizbize Basın Yayın.
- Daşcan, Ö. (2014). *Son değişikliklerle ilköğretim programı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demir, S. (2007). *İlköğretim okulu hayat bilgisi dersi programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*.(17. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Giordan, A.(2008). *Öğrenme*. (Çev. Mehmet Baştürk). Ankara: De Ki Basım Yayım.
- Gülener, S. (2010). *Hayat bilgisi dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Güneş, F. (2007). *Yapılandırıcı yaklaşımla sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güngördü, E. (2002). *İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler Öğretimi*.(2.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hunkins, F. P., Ornstein, A. C. (2014). *Eğitim programı: Temeller, ilkeler ve sorunlar*. (Çev. Asım Arı). Konya: Eğitim Yayınevi.

- Karabağ, Ş. G. (2009). Hayat Bilgisi Dersinin Tarihçesi. Tay, B. (Editör), *Hayat Bilgisi Öğretimi*. (s.4). Ankara: Maya Akademi.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma ve Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kayalar, D. (2007). *İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıf hayat bilgisi ders programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- MEB. (2009). *İlköğretim 1,2 ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Narman, B.(2011). *İlköğretim hayat bilgisi ders programında yer alan duyuşsal kavramların gelişim, program ve beceri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Nas, R. (2003). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*.(2. Baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Özdemir, M. (1998). *Hayat bilgisi öğrenme ve öğrenme etkinlikleri*. Ankara: Pegem.
- Savaş, B. (2007). *Yapılandırıcı öğrenme*. Kaya, A. (Editör), *Eğitim Psikolojisi (s.539)*.Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şeref, A. (2008). *III. sınıf yeni hayat bilgisi ders programı kazanımlarının gerçekleşme düzeyi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şimşek, N. (2007). *Öğrenmeyi Öğrenmede Alternatif Yaklaşımlar*.Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Türkyılmaz, A. (2011). *İlköğretim hayat bilgisi öğretim programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Uğur, T. (2006). *2005 İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Vural, M. (2005). *İlköğretim okulu ders programları ve öğretim kılavuzları*. erzurum: yakutiye yayıncılık.
- yıldız, ş., s. (2009). *2005 hayat bilgisi dersi öğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Yazar Bilgileri**Özer Çelik** <https://orcid.org/0000-0002-9018-0660>

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

İstanbul, Türkiye

İrtibat yazar e-posta (Contact e-mail):

akademisyen1985@gmail.com

Ek. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi Anketi

2009 HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Program kazanımları toplumun ilgi, ihtiyaç ve beklentileri dikkate alınarak hazırlanmıştır.					
2. Program içeriğinde temalar ve üniteler, konu ve kavramlarla ilişkilendirilmiştir.					
3. Program içeriğinde temalar ile ders kazanımları arasında tutarlılık ve paralellik yeterli düzeydedir.					
4. Program öğrencilerin mevcut bilgilerini güncelleyebilmelerini sağlamıştır.					
5. Program kazanımları öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmektedir.					
6. Programın uygulanmasında, öğrenci sorumluluk almayı öğrenmektedir.					
7. Program, öğrencileri öğretme -öğrenme ortamına aktif bir şekilde katılımını sağlamaktadır.					
8. Programda ifade edilen çoklu ölçme değerlendirme etkinlikleri (sadece yazılı sözlü şeklinde ölçme değerlendirmenin dışındaki) yeterli ve gerçekleştirilebilirdir.					
9. Uygulama etkinlikleri yapılırken öğrenciye gerçek dünyaya ilk elden deneyim kazanma becerisi sağlamaktadır.					
10. Program kazanımları öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel özelliklerine uygundur.					
11. Program içeriği hiçbir yanlış anlama ve algılamaya meydan vermeyecek şekilde açık, anlaşılabilir bir şekilde sunulmuştur.					
12. Değişik öğrenme stilleri dikkate alındığında program öğrencilere uygun öğrenme ortamları sağlamaktadır.					
13. Program kazanımları, problem çözme ve yaratıcı düşünme özelliklerini geliştirici niteliktedir.					
14. Program içeriğindeki mevcut konular çoklu zekâ alanlarını yansıtabilecek düzeyde hazırlanmıştır.					
15. Farklı zekâ alanları uygulama etkinliklerinin programda tam anlamıyla uygulanması mümkündür.					
16. Program değerlendirmelerinde kullanılan ölçme değerlendirme					

araçları öğretmenin öznel yaklaşımlarından uzak objektif araçlardır.					
17. Program kazanımlarda belirtilen beceriler uygulama sürecinde gerçekleştirilebilir niteliktedir.					
18. Program kazanımları öğrenme alanlarını genel anlamda yansıtmaktadır.					
19. Program içeriğindeki mevcut temalarda birey-toplum-doğa çatısı tam olarak oluşturulmuştur.					
20. Öğrencilerin günlük yaşamda ihtiyaç duydukları ve kullanabilecekleri yaşam becerilerini kazanmalarını sağlayıcı uygulama fırsatları bu programla mümkün olmuştur.					
21. Program kazanımları girişimcilik, öz yönetim bağlamında yeterli düzeydedir.					
22. Program içeriğindeki temalar ara disiplinler ile etkili bir şekilde bağlantılı hale getirilmiştir.					
23. Mevcut program dikkate alındığında programın tüm ortamlarda gerçekleştirilmesi mümkündür.					
24. Program değerlendirme süreçleri öğrenciyi tüm önleriyle analiz etmektedir.					
25. Program kazanımları öğrencilerin hazır bulunuşluk ve ön bilgi düzeylerine uygun olarak tasarlanmıştır.					
26. Program içeriğinde yer alan temalarda ifade edilen etkinliklerin sunuluşu öğretim ilkelerine uygundur.					
27. Program öğrencilerin kendilerini rahat bir şekilde ifade etmelerine fırsat verecek şekilde, uygulanabilir bir niteliktedir.					
28. Program değerlendirmelerinde programla doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilgili tüm kişilerden bilgi alma yoluna gidilebilir.					
29. Program kazanımları bilimin değişim, etkileşim, neden-sonuç ilişkilerini yansıtmaktadır.					
30. Program içeriğinde yer alan bilgiler öğrenci seviyesine ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun bir şekilde düzenlenmiştir.					
31. Program, ara ve alt disiplin kazanımları için gerekli önkoşul davranışlar ile yeni derste kazanacakları davranışlar ilişkilendirilebilecek düzeydedir.					
32. Temalarda ifade edilen ve kazandırılması gereken Atatürkçülük kazanımlarının önerilen etkinlikler dahilinde kazandırılmaktadır.					
33. Program kazanımları beceriler, kişisel nitelikler bağlamında açık ve anlaşılabilir niteliktedir.					

34. Programın içeriği dikkate alındığında konu alanları önceki öğrenmelerle ilişki kurulabilecek ve günlük yaşamla ilişkilendirilebilecek düzeydedir.					
35. Program etkinlik uygulamaları; öğrencilerin konuyu kavrayabilmeleri için temalar anlaşılabilir bir şekilde, birbirlerinden öğrenmelerine imkân sağlayacak yöndedir.					
36. Program değerlendirmeleri genel anlamda öğretmenlerin ve ailelerin olumlu tepkisini almaktadır.					
37. Kazanımlar ve içerik dikkate alındığında programın eğitim-öğretim süreci içindeki akışı öğretim ilkelerine uygundur.					
38. Program kazanımları diğer disiplinler ile yeterli düzeyde ilişkilendirilmiştir.					
39. Program içeriğini oluşturan temalarda diğer disiplinler ve Atatürkçülük konuları birbirleri ile ilişkili olarak yansıtılmıştır.					
40. Program yapılandırıcı yaklaşımdan hareketle derste bilgiyi aktarmaktan çok öğrencilere bilgiye ulaşmaları konusunda yol gösterecek etkinlikleri kapsamaktadır.					